

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60
České Budějovice

Název materiálu: Sociální percepce, sociální učení a sociální postoje – pracovní list

Autor materiálu: Mgr. Ilona Bláhová

Datum (období) vytvoření: 24. 8. 2012

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Tematická oblast: Sociální psychologie a úvod do sociální komunikace

Sada: PS7

Číslo DUM: 09

Předmět, ročník:

Psychologie a komunikace, 3. ročník

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 22. 10. 2012

Třída: ZDA 3.A

Ověřující učitel: Mgr. Ilona Bláhová

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Pracovním listem je vhodné navázat na výklad daného tématu v předcházející hodině. Materiál využívá problémových a deduktivních úloh, se snahou o zapojení vlastních prožitků a osobních životních zkušeností žáků, což by mělo napomoci snazšímu pochopení a zapamatování si základních principů a zákonitostí z oblasti sociální psychologie. Pracovní list by měli žáci zpracovat nejprve samostatně a následně je vhodné provést obecný rozbor úloh a jejich řešení společně s učitelem. Žáci tak získají zpětnou vazbu, která jim poslouží ke kontrole vlastního zpracování. Pracovní listy mohou zachycovat osobní informace žáků, a proto by jim měly zůstat. Mohou tak sloužit i jako materiály k domácí přípravě.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

PRACOVNÍ LIST

Název: Sociální percepce,
sociální učení a sociální postoje

Téma: Sociální psychologie

Úkol č.1a

Postupně si přečtete následující situace. U každé z nich se zamyslete nad vysvětlením toho, co se právě děje, či co se mohlo stát a napište, jak si situaci vysvětlujete. Uveďte více možností.

1. SITUACE:

Jste svědkem toho, jak vdaná žena v poslední době pravidelně navštěvuje byt jednoho muže. Navštěvuje ho dva večery každý týden a odchází po třech hodinách. Jak si to vysvětlíte?

.....
.....
.....
.....

2. SITUACE:

Jedete v autobuse, když z něj na jedné zastávce náhle vyběhne asi šestnáctiletá dívka a začne na místě zvracet. Co si pomyslíte?

.....
.....
.....
.....

Teprve nyní otočte pracovní list a věnujte pozornost úkolu č.1b

Úkol č. 2

Přečtete si následující příběh:

K Renatě na oddělení dnes nastoupila nová sestra Marta. Renata se s ní potkala hned, jak přišla do práce a byla nemile překvapena. Marta přišla v ošuntělých džínách a kožené bundě. Když si podaly ruce, Renata měla pocit, že jí utřeše a rozdrtí ruku, jak ji energicky zdravila. Ach jo, pomyslela si, to bude ale spolupracovnice. Vypadá jak vesničanka, ještě sláma za uchem jí chybí, a je taková hrubá, ta bude určitě při práci nešikovná a zbrklá. Renatě začala být nová kolegyně nesympatická a přála si, aby s ní nemusela sloužit. Navíc ji dnes bolela hlava a měla pocit, že by ji v její přítomnosti za chvíli bolela ještě víc. Když ale později viděla kolegyni při práci, zjistila, že je velmi pečlivá a precizní, v bílém pracovním oblečení najednou nepůsobila tak obyčejně a vesnický. Začala se jí zdát dokonce milá a Renata nabyla dojmu, že se možná ve svém prvním odhadu unáhnila a začala mít zájem Martu více poznat.

Při setkání s druhým člověkem si o něm v naší hlavě začneme vytvářet svůj vlastní obrázek, snažíme se druhého poznat, a to mnohdy zcela nevědomě. Tento proces označujeme pojmem sociální percepce. K utváření dojmů o lidech okolo nás používáme různá vodítka, kterými mohou být jak určité znaky druhé osoby, tak naše vlastní zkušenosti, pocity či situační faktory. Několik z nich nám ukázala Renata v prvním příkladu. Svou kolegyni posuzovala nejprve na základě jejího vzhledu, ten jí pravděpodobně asocioval představu o vesničanech, nebo jí možná připomněl někoho, koho zná, kdo vypadá podobně a žije na vesnici. Renata také zapojila svou představu o tom, jak spolu určité vlastnosti souvisí a usoudila, že kdo působí hrubě, bude určitě i

zbrklý a nešikovný. To vše ovlivnilo její dojem, začala ji vnímat negativně. Když ji pak, ale viděla v jiné situaci, začala si vytvářet zcela odlišný obrázek.

Napište, které chyby při sociální percepci se zde vyskytly a k jakým nesprávným úsudkům vedly:

.....
.....
.....

DOSLOV:

Co Renata nemohla vědět je, že Marta bydlí za městem a musí dojíždět do práce autem. Dnes ráno ale zjistila, že má píchlou pneumatiku a auto je tak nepojízdné. Chvilí se snažila kolo vyměnit, ale pak zjistila, že by to nestihla první den do nové práce včas, a tak se rozhodla jet na manželově motorce. Protože se při vyměňování kola zamazala, musela se převléci. Usoudila, že na motorce se stejně zamaže znovu a v práci se převlékne do pracovního oblečení, tak se rozhodla vzít si na motorku staré džíny a koženou bundu.

Úkol č. 1,2 převzat ze zdroje:

<http://www.thefirefly.org/Firefly/html/New%20Flash/2010/February%202010.htm#activites>

Úkol č. 3

Jak se chováme u stolu?

Jistě jste si všimli, že chování u stolu při jídle se liší v různých kulturách, jednotlivých rodinách i jiných skupinách. Způsob konkrétního chování si osvojujeme tzv. observačním učením (pozorujeme ostatní a chováme se obdobně).

Př.: Tatínek odmítá jíst špenát, syn se chová stejně.

Uveďte další příklady :

.....
.....

Úkol č. 1b

a) Porovnejte své odpovědi s odpověďmi spolužáků. Do jaké míry jsou si podobné?

b) Objevila se podezíravost? Měli jste tendenci vysvětlovat si tyto situace tak, že se jedná o osobu něčím provinila? Pak jste podleli tzv. atribuční chybě.

c) Co bylo základem vašich nejhorších domněnek?

d) Jaká potencionální nebezpečí vidíte v základní atribuční chybě?

e) Jaké mohou mít důsledky působení základní atribuční chyby ve výkonu povolání učitele, lékaře, zdravotní sestry?

Uveďte příklad :

.....
.....
.....
.....

PRACOVNÍ LIST - KLÍČ

Název: Sociální percepce,
sociální učení a sociální postoje

Téma: Sociální psychologie

Úkol č.1a

Postupně si přečtete následující situace. U každé z nich se zamyslete nad vysvětlením toho, co se právě děje, či co se mohlo stát a napište, jak si situaci vysvětlujete. Uvedte více možností.

1. SITUACE:

Jste svědkem toho, jak vdaná žena v poslední době pravidelně navštěvuje byt jednoho muže. Navštěvuje ho dva večery každý týden a odchází po třech hodinách. Jak si to vysvětlíte?

(nevěra, pomáhá mu s úklidem, chodí na hodiny klavíru, je to jeho dcera)

2. SITUACE:

Jedete v autobuse, když z něj na jedné zastávce náhle vyběhne asi šestnáctiletá dívka a začne na místě zvracet. Co si pomyslíte?

(udělalo se jí špatně – něco špatného snědla, je po flámu, těhotenství)

Teprve nyní otočte pracovní list a věnujte pozornost úkolu č.1b

Úkol č. 2

Přečtete si následující příběh:

K Renatě na oddělení dnes nastoupila nová sestra Marta. Renata se s ní potkala hned, jak přišla do práce a byla nemile překvapena. Marta přišla v ošuntělých džínách a kožené bundě. Když si podaly ruce, Renata měla pocit, že jí utřeše a rozdrtí ruku, jak ji energicky zdravila. Ach jo, pomyslela si, to bude ale spolupracovnice. Vypadá jak vesničanka, ještě sláma za uchem jí chybí, a je taková hrubá, ta bude určitě při práci nešikovná a zbrklá. Renatě začala být nová kolegyně nesympatická a přála si, aby s ní nemusela sloužit. Navíc ji dnes bolela hlava a měla pocit, že by ji v její přítomnosti za chvíli bolela ještě víc. Když ale později viděla kolegyni při práci, zjistila, že je velmi pečlivá a precizní, v bílém pracovním oblečení najednou nepůsobila tak obyčejně a vesnický. Začala se jí zdát dokonce milá a Renata nabyla dojmu, že se možná ve svém prvním odhadu unáhnila a začala mít zájem Martu více poznat. ...

Při setkání s druhým člověkem si o něm v naší hlavě začneme vytvářet svůj vlastní obrázek, snažíme se druhého poznat, a to mnohdy zcela nevědomě. Tento proces označujeme pojmem sociální percepce. K utváření dojmů o lidech okolo nás používáme různá vodítka, kterými mohou být jak určité znaky druhé osoby, tak naše vlastní zkušenosti, pocity či situační faktory. Několik z nich nám ukázala Renata v prvním příkladu. Svou kolegyni posuzovala nejprve na základě jejího vzhledu, ten jí pravděpodobně asocioval představu o vesničanech, nebo jí možná připomněl někoho, koho zná, kdo vypadá podobně a žije na vesnici. Renata také zapojila svou představu o tom, jak spolu určité vlastnosti souvisí a usoudila, že kdo působí hrubě, bude určitě i zbrklý a nešikovný. To vše ovlivnilo její dojem, začala ji vnímat negativně. Když ji pak ale viděla v jiné situaci, začala si vytvářet zcela odlišný obrázek.

Napište, které chyby při sociální percepci se zde vyskytly a k jakým nesprávným úsudkům vedly:

(chyba prvního dojmu, haló efekt, stereotypizace jednání, atribuční chyba)

DOSLOV:

Co Renata nemohla vědět je, že Marta bydlí za městem a musí dojíždět do práce autem. Dnes ráno ale zjistila, že má píchlou pneumatiku a auto je tak nepojízdné. Chvilí se snažila kolo vyměnit, ale pak zjistila, že by to nestihla první den do nové práce včas, a tak se rozhodla jet na manželově motorce. Protože se při vyměňování kola zamazala, musela se převléci. Usoudila, že na motorce se stejně zamaže znovu a v práci se převlékne do pracovního oblečení, tak se rozhodla vzít si na motorku staré džíny a koženou bundu.

Úkol č. 3

Jak se chováme u stolu?

Jistě jste si všimli, že chování u stolu při jídle se liší v různých kulturách, jednotlivých rodinách i jiných skupinách. Způsob konkrétního chování si osvojujeme tzv. observačním učením (pozorujeme ostatní a chováme se obdobně).

Př.: Tatínek odmítá jíst špenát, syn se chová stejně.

Uveďte další příklady: př.:(držíme vidličku jako naši rodiče, rodiče se bojí zubaře – dítě se ho bojí bez ohledu na vlastní zkušenost)

Úkol č. 1b

a) Porovnejte své odpovědi s odpověďmi spolužáků. Do jaké míry jsou si podobné?

b) Objevila se podezřavost? Měli jste tendenci vysvětlovat si tyto situace tak, že se jedná o osobu něčím provinila? Pak jste podleli tzv. atribuční chybě.

c) Co bylo základem vašich nejhorších domněnek?

d) Jaká potencionální nebezpečí vidíte v základní atribuční chybě?

e) Jaké mohou mít důsledky působení základní atribuční chyby ve výkonu povolání učitele, lékaře, zdravotní sestry?

Uveďte příklad: (člověk, který je cítit acetonem nemusí být opilý, ale může mít diabetes mellitus, dítě ve špinavých šatech se může vracet z tábora a nemusí žít v sociálně nevyhovujících podmínkách)

Učitel hovoří s žáky o tom, že náš způsob uvažování může být chybný a že než učiníme jakékoliv rozhodnutí, potřebujeme mnoho informací. Chybovost našeho posuzování stoupá, jsme-li vystaveni např. časovému stresu. Žáci si mají uvědomit, zda se u nich objevila podezřavost.